

KREĆE LEDENO DOBA

Hrvatske i Srbije

Osjetljivost odnosa pojačat će i presuda Međunarodnog suda pravde (ICJ) po tužbi i protutužbi za genocid koja će biti objavljena svega dva tjedna prije inauguracije nove predsjednice i na neko vrijeme taj će pravorijek uobličiti odnose dviju država

Irena FRLAN GAŠPAROVIĆ

Nakon što je Tomislav Nikolić izabran za predsjednika Srbije, odnosi Hrvatske i Srbije naglo su zahladili, prvenstveno zbog tvrdje retorike i tadašnjih Nikolićevih spornih izjava koje su ponukale hrvatskog predsjednika Ivu Josipovića da zamrzne komunikaciju s novoizabranim predsjednikom susjedne države. Više mjeseci odgadan je i susret dvojice šefova država, a potom su odnosi Hrvatske i Srbije dodatno pogoršani nakon oslobađajuće presude generalima Anti Gotovini i Mladenu Markaču u Haagu. Tek početkom 2013. godine, susretom hrvatskog premijera Zorana Milanovića i tadašnjeg srbijanskog premijera Ivica Dačića okonačno je razdoblje koje je sam Dačić svojevremeno nazvao »ledenim dobom« u odnosima dviju zemalja. Ti su odnosi u međuvremenu popravljeni, no u vanjskoj politici sada se ponovno pojavljuje novi element – Hrvatska je dobila novu predsjednicu pa se postavlja pitanje hoće li smjena na Pantovčaku također imati utjecaja na odnose sa susjednom Srbijom.

– Niti jedan proces ne treba vraćati unatrag. Mi živimo tu gdje živimo i zauvijek ćemo biti susjedi, naravno opterećeni teškim nasljeđem rata, odnosno agresije na Hrvatsku. No, treba nastaviti s otvorenom politikom, ističe Jadranka Kosor, koja, kao bivša premijerka, ima iskustva u području regionalne suradnje, pa tako i u području suradnje i rješavanja otvorenih pitanja sa susjednom državom.

I prije nego što je položila predsjedničku prisegu, neke izjave Kolinde Grabar-Kitarović izazvale su negodovanje i oštre reakcije iz Srbije. Najviše bure izazvala je njezina izjava u intervjuu javnoj televiziji BHT 1 da ona ne dijeli hrvatske građane te da su za nju Srbi u Hrvatskoj politički Hrvati (u smislu hrvatskog državljanstva), a potom su reakcije stigle i na njezino pismo glavnom tajniku Ujedinjenih naroda Ban Ki-moonu u kojem je zatražila da poduzme sve da Vojislava Šešelja što prije vrata u haški pritvor. Potpredsjednik srbijanske vlade i predsjednik Nacionalnog vijeća za suradnju s Haškim sudom Rasim Ljajić ustvrdio je da se time novoizabrana hrvatska predsjednica mijesha u rad Haškog tribunala, kao i da komplicira odnose Srbije i Hrvatske. »Ovo što se sada radi nije korak u dobrom pravcu. Mi želimo normalizaciju naših odnosa i nismo učinili nijedan korak da se oni pogoršaju«, kazao je, kako su

JADRANKA KOSOR
Predsjednik mora okupljati i gledati što je interes države. A interes je da se otvorena pitanja sa susjedima rješavaju

prenijeli beogradski mediji, Ljajić. Ministar vanjskih poslova Srbije Ivica Dačić izjavio je, pak, u intervjuu za talijansku agenciju Nova da bi novoizabrana hrvatska predsjednica trebala »voditi računa o onome što priča i radi« jer više nije u oporbi, misleći prije svega na njezinu spomenutu izjavu o Srbima u Hrvatskoj, ali i dio izjave u kojoj je kazala da će se boriti za prava Hrvata u Vojvodini, Srbiji i ostalim susjednim zemljama.

Čekaju poziv

Ovih nekoliko tjedana nakon predsjedničkih izbora pokazuje da su odnosi Hrvatske i Srbije i dalje jako osjetljivi, barem na javnoj razini, a tu će osjetljivost dodatno pojačati skora presuda Međunarodnog suda pravde (ICJ) po tužbi i protutužbi za genocid. Ta će presuda biti objavljena svega dva tjedna prije formalnog stupanja na dužnost nove predsjednice i sasvim je sigurno da će na neko vrijeme upravo taj pravorijek uobličiti odnose dviju država. Diplomati s kojima smo razgovarali, a koji su željeli ostati neimenovani, ističu da će sadržaj presuda biti važan, ali da će za odnose Hrvatske i Srbije još i važnija biti »tumačenja koja će slijediti iza toga« u jednoj i drugoj javnosti.

Desetak dana nakon objave presude u Zagrebu će se održati i službena inauguracija nove predsjednice na koju, prema pisanju beogradskih medija, srbijanski predsjednik Nikolić neće doći. »Večernje novosti« citiraju izjavu savjetnice predsjednika Srbije Stanislave Pak Stanković koja im je kazala da su »veće šanse da Nikolić ne bude prisutan na inauguraciji hrvatske kolegice«.

»Kada bude stigao poziv, predsjednik Nikolić će još jednom razmisliti o tome hoće

KLJUČNE VLADE

U rješavanju otvorenih pitanja vlade ipak imaju ključnu ulogu, dok predsjednica može inicirati i usmjeravati razgovore i suradnju

li biti na inauguraciji. U svakom slučaju, više neće biti praksa da Srbija stalno popušta«, kazala je savjetnica za »Večernje novosti«, naglasivši da Srbija i dalje želi surađivati sa svim državama u regiji. Umjesto Nikolića, Srbiju bi na inauguraciji trebao predstavljati njegov savjetnik za vanjsku politiku Ivan Mrkić. Na inauguraciju Ive Josipovića prije pet godina predstavnicu Srbije uopće nije došli zbog toga što su bili pozvani predstavnici Kosova. Kasnije, pak, Josipović nije išao na inauguraciju Nikolića.

U rješavanju otvorenih pitanja, međutim, vlade ipak imaju ključnu ulogu, dok predsjednica, uvjereni su diplomatski izvori, može utjecati na način da pokuša inicirati i usmjeravati razgovore i suradnju. »Ona je diplomatkinja, ima iskustva i vjerojatno će biti i aktivnija u području vanjske politike od Ive Josipovića. No, pitanje je koliko joj je manevarski prostor«,

DOSTA OTVORENIH PITANJA

Unatoč početnim nespo- razumima i nesuglasicama, diplomatski izvori ne sma- traju da će se dolaskom no- ve predsjednice nešto bitno promijeniti u odnosima Hr- vatske i Srbije, ni na lošije, niti posebno na bolje. No, otvorenih pitanja i dalje ima dosta, od još uvijek nerije- šenog pitanja nestalih oso- ba, preko povratka izbjeg- glih, pitanja sudenja za rat- ne zločine, spornih zakon- skih odredbi kojima je Sri- bija proširila svoju nadležnost za procesuiranje ratnih zlo- čina i na teritorij drugih dr- žava proizašlih iz bivše SFRJ, pa do položaja Hrva- ta u Srbiji, ali i neriješenog graničnog pitanja.

D. LOVROVIĆ

pojašnjavaju naši sugovorni- ci. Unatoč tome, izvori bliski HDZ-u uvjereni su da se u Hrvatskoj potcjenjuje mogući vanjsko-politički angažman šefa države te da Kolinda Grabar-Kitarović »može dati poticaj da se stvari počnu rje- šavati, a za to ima i uporište u ustavnim ovlastima«.

»Mali Haag«

Bivša premijerka Jadranka Kosor, koja je u vrijeme svog mandata surađivala s dva predsjednika – najprije Stje- panom Mesićem, a potom Josipovićem – iz vlastitog is- kustva tvrdi da predsjednik ima »malo manevarskog prostora u vanjskoj politici«.

– Sjetite se pregovora sa Slovenijom, što je predsjed- nik mogao napraviti u deblo- kadi? Ili u pregovorima s EU- om? Osim da daje potporu demokratskim reformama, nije mogao imati neku važ- niju ulogu, ističe Kosor, koja je uvjerena da je napredak odnosa u praksi najvećim di- jelom u rukama Vlade.

Predsjednik Demokrat- skog saveza Hrvata u Vojvo- dini (DSHV) Petar Kuntić od nove predsjednice ipak oče- kuje boljitak.

– Odnosi Srbije i Hrvatske u posljednjih nekoliko godi- na idu korak naprijed, dva nazad ili obrnuto. Ništa se

senzacionalno ne događa. No, dolaskom gospode Gra- bar-Kitarović zasigurno će doći do preokreta, jer po sve- mu onome što smo razgova- rali, u njezinom razmišljanju položaj manjina je jako va- žan, kazao nam je Kuntić, koji očekuje da će se ubudu- će puno više razgovarati o položaju nacionalnih manji- na u obje države. Vodstvo vojvodanskih Hrvata i dosad je iskazivalo uvjerenje da će Hrvatska, nakon pobjede Kolinde Grabar-Kitarović, vi- še pozornosti posvetiti polo- žaju Hrvata u Vojvodini. Gra- bar-Kitarović je uoči prvog kruga izbora posjetila sjedi- ste DSHV-a u Subotici, poru- čivši tada, među ostalim, da Srbiji neće biti postavljeni ultimatum, ali da mora pot- puno provesti međudržavni sporazum u dijelu koji se tiče prava hrvatske manjine, spo- menuvši to i u kontekstu pristupnih pregovora Srbije s Europskom unijom.

Ti su pregovori još jedan važan čimbenik u odnosima Hrvatske i Srbije u nadolaze- ćem razdoblju. U okviru tih pregovora Hrvatska će, nes- lužbeno se tvrdi, na dnevni red postaviti rješavanje ne- kih otvorenih pitanja, prim- jerice, pitanje položaja Hr- vata u Srbiji kroz famozno poglavlje 23 (pravosuđe i te-

meljna prava), u čemu oče- kuje potporu i drugih člani- ca, poput Rumunjske i Ma- darske, ali i druga pitanja, kao što je povlačenje ranije spomenutog zakona o su- denjima za ratne zločine na području bivše države kojim Srbija, kako se to često na- vodi u domaćoj javnosti, po- kušava postati »mali Haag«. Hrvatska može i treba tražiti da se kroz pristupne prego- vore rješavaju pojedina ot- vorena pitanja, smatra zas- tupnik u Europskom parla- mentu Andrej Plenković, podsjećajući na poglavlje u pristupnom procesu koja se tiču pravosuđa i temeljnih prava. S obzirom da sama EU napominje da više neće biti brzih proširenja Unije, bez obzira o kojoj je državi riječ, Plenković smatra da treba iskoristiti vrijeme i pri- liku da se »u razgovorima rješavaju sva ova pitanja ko- ja su već dugo s nama«.

Upravo na nužnost dijalo- ga upućuje i bivša premijer- ka Kosor.

– Predsjednik, govoreći načelno, mora okupljati i gledati što je interes države. A interes je da se otvorena pitanja sa susjedima rješa- vaju. To se može samo dija- logom. Nekad je taj dijalog užasno težak, ali je nužan, zaključuje Kosor.

CROPIX